

ROMANLAR AZINLIĞI VE AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNDA SERBEST DOLAŞIM HAKLARI

Dr. Gerçek Őahin YÜCEL*

ÖZET

Demokratik ögelere ve insan haklarına saygı konularına gün geçtikçe daha fazla önem veren Avrupa Birliği (AB), azınlık haklarına saygı hususunda da bu hassasiyetini her fırsatta göstermektedir. 2010 yılında yaşananlar da bunun bir örneğidir. Avrupa Komisyonu, Fransız Hükümetinin azınlık olan Romanlar karşısında izlediği politikanın, kişilerin serbest dolaşım ilkesine uygun olup olmadığı konusunda ciddi kuşklar duyarak ihlal prosedürü başlatmıştır. Bu konuyu birlik vatandaşlarının serbest dolaşımı ve sınırları, Romanların durumu ve Fransız yasaları, temel özgürlüklere hanel gelmesi riskleri başlıkları altında incelemek gerekmektedir. Aslında aynı zamanda önemli bir etnik köken olan Romanları daha yakından incelemek önemlidir. Bu azınlığın BirliĐe sosyal ve ekonomik olarak uyum sağlaması için de ciddi bir ortak politika belirlemek gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Romanlar, Serbest Dolaşım Hakkı, Avrupa Birliği Vatandaşlığı

THE ROMA MINORITY AND THE FREEDOM OF MOVEMENT RIGHTS IN EUROPEAN UNION LAW

ABSTRACT

The European Union placing more emphasis increasingly with each passing day on democratic elements and factors of respect of human rights exhibits this sensibility in the matter of respect of minority rights, too. What have been experienced in the year 2010 constitute an example to

* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi AB Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi

this. The European Commission initiated a procedure of violation, by having serious doubts on the subject whether the policy the French Government was pursuing versus the Romas, who are a minority was conforming with the principle of free movement of people or not. It is required to scrutinize the free movement of Union citizens and restrictions to it under the titles of Romas' situation, French legislation, the risk of injury to fundamental liberties. In fact, it is necessary to examine more closely the Romas, which are also a significant ethnicity at the same time. And the determination of a serious policy is required, so to ensure the adjustment socially of this minority to the Union and economically.

Keywords: Romas, the freedom of movement right, European Union citizenship

GİRİŞ

2010 yazı başlarında AB Komisyonu, Fransızların Romanlar karşısında izlediği politikanın kişilerin serbest dolaşım ilkesine uygun olup olmadığı konusunda ciddi kuşklar duyuyordu. Aslına bakılırsa konu, dayanağını 5 Ağustos 2010 tarihli bir sirkülerden alan belli sayıda Romanın, geldikleri ülkeye geri gönderilişleriyle başlamıştı. Komisyonun başkan yardımcısı ile Fransa cumhurbaşkanı arasındaki polemik buradan çıkmıştı. Sonrasında Fransa, kendi mevzuatını AB hukuku ile uyumlu hale getirmeye söz verdi ve komisyonun da Fransa'ya karşı yasa ihlali işlemi başlatma kararından vazgeçmesi kararlaştırdı.

Bu olaylar sırasında doktrin, Romanların durumlarına ve kişilerin serbest dolaşım sınırlamasına büyük ilgi göstermişti. Katılım sonrasında, çok sayıda Türk'ün kendi topraklarına gelmesinden korku duyan bir AB ile karşı karşıya olduğumuz düşünülürse, konuyu biraz daha derinlemesine incelemek faydalı olacaktır.

Aslında en önemli soru şuydu: Romen uyruklu Avrupa vatandaşlarının serbest dolaşımının sınırı neydi? Bu soruya yanıt verebilmek için, öncelikle Birlik yurttaşlarının serbest dolaşımının yasal çerçevesini çizmek, sonra da Romanların durumunu onların yaşadıkları olayların içerisine yerleştirmek ve konu hakkında ortaya çıkan olası hukuk problemleri analiz etmek gerekmektedir.

1- Birlik Yurttaşlarının Serbest Dolaşımı ve Sınırları

Kişilerin serbest dolaşımı, Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nda adı geçen haklardan olup 1957 yılından itibaren, iç pazarın yurttaşlar lehine olan temel özgürlüklerinden birini teşkil etmektedir. Avrupa projesinin en başından beri yalnızca çalışanlar serbest dolaşım hakkından¹ yararlanmaktaydılar. Daha sonra bu hak, AB vatandaşlarının tamamını kapsayacak şekilde genişletildi. Birlik vatandaşlığı, antlaşma ve onun tatbiki² için yapılan düzenlemeler ile öngörülen kısıtlamalar ve şartlar saklı kalmak üzere, AB'nin her bir vatandaşına Birlik alanı üzerinde temel ve bireysel nitelikte özgürce seyahat etmek ve kalmak hakkı tanımaktadır. Bu sınırlamalar ve şartlar, serbest dolaşım alanında var olan yasama yetkisi ve içtihadı sistemleştirmiş, bunların okunabilirlik ile şeffaflığını arttırmak üzere basitleştirmiş olan, 2004/38/AT³ yönergesinde yer almaktadır.

Demek ki bizi burada ilgilendiren, Avrupa Parlamentosu ile Konseyin, Birlik vatandaşlarını ve onların aile üyelerinin, üye devletlerin arazisi üzerinde serbestçe hareket ve içerisinde ikamet etmesine ilişkin haklarına dair 1612/68 numaralı yönetmeliği⁴ tadil ve 64/221/AET⁵, 68/360/AET⁶, 72/194/AET⁷, 73/148/AET⁸, 75/34/AET⁹, 75/35/AET¹⁰, 90/364/AET¹¹, 90/365/AET¹² ve 93/96/AET¹³ Yönergelerini ilga eden, 29 Nisan 2004 tarih ve 2004/38/AT numaralı Yönergesidir.

Bu yönerge serbest dolaşımdaki kişilerin kategorileri arasında birkaç farklılığın kalmasına izin vermiş olsa dahi, kişilerin giriş ve kalış hakkına ilişkin düzenlemeleri tek bir metinde bir araya getirmek üzere

¹ Eski madde 39 ABA

² Eski madde 18 ABA

³ Yönerge 2004/38/AT, 29 nisan 2004 : ABRG no L 158.

⁴ ATRG L 257, 19.10.1968, s. 2. Son olarak 2434/92 numaralı Yönetmelikle tadil edildiği haliyle Yönetmelik (ATRG L 245, 26.8.1992, s. 1).

⁵ ATRG L 56, 04.04.1964, s. 850.

⁶ ibidem

⁷ ATRG L 121, 26.05.1972, s. 32.

⁸ ATRG L 172, 28.6.1973, s. 14.

⁹ ATRG L 14, 20.01.1975, s. 10.

¹⁰ ATRG L 14, 20.01.1975, s. 14.

¹¹ ATRG L 180, 13.7.1990, s. 26

¹² ATRG L 180, 13.7.1990, s. 28.

¹³ ATRG L 317, 18.12.1993, s. 59.

daha önceden zikredilen tüm kategorik yönergelerin yerini almıştı. Eski yapıdan sadece 1612/68/AET¹⁴ yönetmeliğinin kimi hükümleri kaldı.

2004/38/AT yönergesi, kalış süresine göre üç farklı kategori öngörmektedir. İlk etapta üç aya kadar¹⁵ ve sonrasında üç ayın ötesinde kalış¹⁶, son olarak da kalıcı ikamet hakkı¹⁷. İkamet hakkı üç faraziye de, ev sahibi devletin kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığını koruma gereğiyle haklı gösterilen sınırlamalara konu olabilir.

Yönergenin yürürlüğe girişiyle, bu sınırlamalar 64/221/AET yönergesine konu oldu. Aslına bakılırsa, bu yönerge alanında daha eskiydi. 1980'li yıllarda, Adalet Divanı'nın çok koruyucu bir içtihadına konu olmuştu. 1990'lı yıllarda Komisyon Divanı, en azından kimi vakalarda, diğer üye devletler uyruklarının sınır dışı edilmesinin yasaklamasını talep etmişti ama Divan, bu çözümü kabul etmedi. Böylelikle, bir yönerge teklifiyle komisyon kuruldan, Birlik vatandaşları ve onların sürekli ikamet hakkı almış olan aile mensupları ile reşit olmayan küçüklerin sınır dışı edilmesine karşı kesin bir korumanın kabulünü istemişti. Yasa koyucu böylesi bir durumu, bu olguda sınır dışı etmeyi tamamıyla hariç bırakmadan, sadece daha zor kılmayı tercih etmiş olduğundan, bu öneri de geri çevrildi.

Avrupa yasa koyucusu yeni yönerge ile bir dizi esas ve usul garantisini yürürlüğe sokmuş oldu. Bu noktada da, serbest dolaşım ilkesini geniş bir şekilde ve onun istisnalarını titiz bir biçimde yorumlayan mahkeme içtihadının hesaba katılması hala kendisini hissettirmektedir. Bundan da öte, «Birliğin bir yurttaşı olarak, bir kişinin statüsüne istinaden işbu özgürlükten istisnanın özellikle kısıtlayıcı bir yorumunun gerektiği de ilave edilmelidir. Mahkeme'nin hüküm vermiş olduğu üzere, bu statünün üye devletlerin vatandaşlarının temel statüsü¹⁸ olması amaçlanmıştır»¹⁹. O andan itibaren sınır dışı etme, Komisyona göre

¹⁴ ibidem

¹⁵ Madde 6

¹⁶ Madde 7

¹⁷ Madde 16

¹⁸ ATAD 20 eylül 2001, C-184/99 *Grzelczyk* davası, Rec s I-6193 paragraf 31, ve ATAD 23 mart 2004, C-138/02 *Collins* davası Rec s I-0000, paragraf 61

¹⁹ ATAD 29 nisan 2004, C-482/01 ve C-493/01, Orfanopoulos ve Oliveri davası, Rec I-5295 paragraf 65.

göçmenin etkili bir savunmasının sağlanması gerekliliğini öngören aşırı, istisnai bir önlem gibi görünmüştür.

Yönerge, bir uzaklaştırma tedbirine konu olan Birlik yurttaşlarına maddi ve usule ilişkin garantiler temin etmektedir. Yönergenin 30 ve 31. maddeleri usule dair garantiler, 27 ve 28. maddeleri maddi garantiler konusundadır.

Yönergenin 27. maddesi, Adalet Divanı'nın başlıca öğretilerini yasalaştırmaktadır. Ekonomik amaçlar²⁰ ile kamu düzeni, kamu güvenliği ve kamu sağlığı bahaneleri öne sürülemeyecektir. Bir sınır dışı etme önlemi münhasıran ilgili bireyin kişisel davranışı üzerine temellendirilmek zorundadır ve daha önceki cezai mahkumiyetlerin varlığı kendi başına böylesi bir önlem²¹ haklı göstermeyecektir.²² İlgilinin kişisel tutumu, toplumun temel bir çıkarına yönelik olarak, gerçek, güncel ve yeterince ağır bir tehdit arz etmelidir ve genel engelleme²³ nedenlerini ele alan mesnetler kabul görebilir²⁴.

30. madde, Adoui kararı ile emredildiği üzere 27. madde bağlamında alınan her türlü önlemin, ilgilinin içeriğini ve etkilerini²⁵ anlamasına olanak tanıyan koşullarda yazılı olarak tebliğ edilmesi gerektiğini öngörerek, usule ilişkin ve bilgisel garantiler içermektedir. Böylece devlet güvenliğini alakadar eden dayanaklar buna engel olmadıkları²⁶ sürece, bu kararın kesin ve tam dayanaklarının ilgilinin bilgisine sunulması zorunludur. 31. madde, genel anlamda 64/221/AET yönergesinin yanı sıra Adalet Divanı içtihadından alınma, usule dair başka garantiler içerir.

Yine de, hiçbir üye devletin yönergeyi tamamında etkili ve doğru biçimde aktarmamış olduğunu müşahede etmek hayal kırıcıdır.

²⁰ Paragraf 1

²¹ ATAD 18 Mayıs 1982, C-115/81 ve 116/81 Adoui ve Cornuaille, Rec I-1665 yargı kararı ile kabul edilen hukuki formül.

²² Paragraf 2

²³ Yasa koyucu 64/221 yönergesinin bir hükmünün yanı sıra bunun Bonsignore yargı kararında (ATAD, 26 Şubat 1975, C-67/74, Bonsignore, Rec I-297) Divan tarafından yorumlanışını da ele almıştır.

²⁴ Paragraf 2.

²⁵ Paragraf 1.

²⁶ Paragraf 2.

Komisyunun, 2004/38 yönergesinin tatbiki hakkında Avrupa Parlamentosu ve Kurula sunduğu raporun tespitlerinden bir tanesi de budur. Temel özgürlüklere saygıyla bağlı olduğu addedilen bir Birlik'te, Avrupa vatandaşlarının en önemli özgürlüğünü düzenleyen ana araç, ne yazık ki ulusal makamlar tarafından rafa kaldırılmıştır. Maddi ve usule dair garantiler hakkındaki maddeleri yalnızca devlet gerektiği şekilde aktarmıştır.

Bu temel özgürlükler ile sınırlamaların, AB hukuku dahilinde çok iyi çerçeve altına alınmış olduğunu görmüştük. Avrupa yasa koyucusu, kişilerin serbest dolaşımının etkinliğini, her ne pahasına olursa olsun, garanti altına almak istemişti.

Romanlar ile ne cereyan etti? Her zaman Avrupa mimarisinin iyi öğrencisi olan Fransa bu noktaya nasıl geldi? Acaba Fransa Romanları bir özgünlük arz ediyorlar mıydı? Tüm bu sorulara yanıt verebilmek için, AB ve Fransa'daki Romanların durumlarını ayrıntılı olarak incelemek gerekmektedir.

2- Romanların Durumu ve Fransız Yasaları

Romanlar, Bulgaristan ve Romanya'nın AB'ye girişi ile birlikte Birliğin en önemli etnik azınlığı haline geldi. Birlik dahilinde yaşamakta olan Romanların sayısı sekiz ila on milyon olarak tahmin edilmektedir. "Romanlar" terimi, Romanlar, Sinti, yol insanları, Aşkale, Kale gibi az ya da çok benzer kültürel özelliklerinin yanı sıra, Avrupa toplumları içerisinde sürekli bir ötekileştirme geçmişini paylaşan kişi gruplarını türdeş olarak tanımlamak üzere kullanılmaktadır. Avrupa Birliği kurumlar ve organlarınca ortak kullanılmakta olan tanım da budur.

Bu insanlar, Roma Antlaşması madde 20.1 nezdinde, tamamıyla Avrupa vatandaşlarıydılar. Bununla beraber, toplumsal ve siyasal durumları kırılğan kalmaya devam etti. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AIHM)'ne göre Romanlar, "özel bir korumaya"²⁷ ihtiyaç duyan "dezavantajlı ve savunmasız bir azınlık" haline gelmişlerdi ve eğitim, sosyal koruma, barınma, siyasal yaşama katılım gibi çeşitli alanlarda her zaman bir ayrımcılığa kurban oluyorlardı. Bu ayrımcılık kadınlar,

²⁷ AIHM, 13 Kasım 2007, D.H ve a. c/ Çek Cumhuriyeti.

çocuklar, yaşlı kişiler aracılığıyla toplumun tüm aktörlerini etkilemekteydi.

Avrupa kurumları, bilhassa da Avrupa Parlamentosu²⁸, Komisyon²⁹ ve temel haklar kuruluşu³⁰ bu sorunlara ilgisiz kalmamaktadır ve ayrımcılıklara karşı pek çok kez harekete geçmişlerdir.

Üstelik Romanlar 2010'da, bir kere daha bir ayrımcılığın kurbanı oldular. Anlaşmazlık da buradan patlak verdi. Fransa içişleri bakanının özel baş sekreteri tarafından 5 Ağustos 2010 tarihinde imzalanan metin, "bugünden itibaren üç ay içerisinde, öncelik Romanlarda olmak üzere, 300 gayrimeşru konak yeri veya yerleşkenin tahliye edilmesi gerektiğini" şart koşmaktaydı. Bu durumda, gayrimeşru kampların, öncelikle de Romanlarınkilerin sökülmesinin sistematik bir girişimini (...) başlatmak her bir ilde valilere düşmekteydi". Belge, Romanları açık bir ifadeyle ve pek çok defalar hedef almaktaydı. Metin, aynı şekilde "Bunun haricinde, Romanların yeni gayrimeşru kamplarının kurulmasını engellemek de, doğal olarak elzemdir. Bir kurulumun başlatılması halinde, buna karşı koymak için her çareye başvuracaksınız (...)" diye açıkça belirtmekteydi. Fransız göçmenlik ve ulusal kimlik bakanı, hükümetin gönüllü geri dönüşlere yardım politikası olarak gösterdiği yaklaşımla Romanların özel olarak hedeflenmiş olduklarını yadsırken, Komisyon ve sivil toplum kuruluşları bu sirkülere hızla tepki verdi. Tepkilerden birkaç gün sonra İçişleri Bakanı; Romanların « olası bir damgalanması hakkında her türlü yanlış anlamanın önüne geçmek» amacıyla; gayrimeşru konaklamaların

²⁸ Romanların AB içerisindeki durumları hakkında 28 Nisan 2005 tarihli, AB içerisindeki Roman kadınlarının durumu hakkında 1 Haziran 2006 tarihli, Romanlara yönelik olarak bir Avrupa stratejisi hakkında 31 Ocak 2008 tarihli, İtalya'daki Romanların etnik aidiyet temelinde sayımı hakkında 10 Temmuz 2008 tarihli, Romanların toplumsal durumu ve AB içerisinde çalışma piyasasına erişimlerinin iyileştirilmesi hakkında 11 Mart 2009 tarihli, Romanlara ilişkin ikinci zirve hakkında 25 Mart 2010 tarihli ve Romanların ve kişilerin AB içerisinde serbest dolaşımı hakkında 9 Eylül 2010 tarihli resmi kararlarına bakınız.

²⁹ Romanlar genişletilmiş bir AB içerisindeki durumları, İstihdam ve Toplumsal işler GM tarafından sipariş edilen ve yayınlanan araştırma, 2004; Kurul, Avrupa parlamentosu, Avrupa ekonomik ve toplumsal komitesi ve bölgeler komitesine 7 Nisan 2010 tarihli bildiri. Romanların Avrupa'da toplumsal ve ekonomik bütünleşmesi, COM (2010) 133 son.

³⁰ Karşılaştırmalı rapor, Romanlar ve gezginlerin AB içerisindeki barınma koşulları, Ekim 2009; EU-MIDIS- raporu azınlıklar ve ayrımcılık hakkında AB incelemesi.

tahliyesi konusunda valilere gönderilen yeni bir sirküleri bizzat imzalayarak Romanlar hakkındaki polemiği yatıştırılmayı denedi. Bu belge özellikle «işgal edenler kim olursa olsun» gayrimeşru kampların tahliyesine «devam etmelerini» valilerden istiyordu. Ayrımcılık suçlamasına uğramamak amacıyla, “Romanlar” teriminin yerini “herhangi bir işgalci” kelimesi almıştı.

Aslına bakılırsa, Fransa’da Roman kökenli yurttaşların dolaşım özgürlüğüne riayet edilmemesi riski mevcuttu. Yabancıların giriş ve ikamet kanununun maddeleri³¹ ile sığınma hakkı, yasal olarak bir sınır dışı etmeye hüküm verilebilmesi için izlenmesi zorunlu olan idari usulü öngörmektedir. Bir tebliğ duyurusu hedef alınan kişiye, kendisine karşı bir sınır dışı etme işleminin başlatıldığını haber vermeli, bunun dayanaklarını açıkça belirtmeli ve bir asliye hukuk mahkemesi hakimi ve sulh yargıcının yanı sıra idari mahkemeden bir müşavir tarafından teşkil edilen bir komisyonun önünde ifade vermek üzere onu celp etmelidir. İlgili, bir hukuki yardımdan yararlanılmasını talep edebilecek olan bu komisyonun nezdinde, sınır dışı edilmesine karşı gösterilebilecek her türlü nedeni öne sürme olanağına sahip olur. Komisyonun dayanaklı görüşü sınır dışı etme tedbirini almak ve ilgiliye bildirmek üzere yetkili idari makama iletilir.

Bu usul düzenlemesi, 2004/38/CE yönergesinin 30. maddesinin gereklerini karşılamaktadır. Bununla beraber, bu usul ancak kesin aciliyet³² durumunda tatbik edilmektedir çünkü bu durumda dayanak gösterme zorunluluğundan muaf olunur. Oysaki yönergenin 30. maddesi zorunluluklarda olası ilgayı öngörmemektedir. Fransız yasaları, 2004/38/CE yönergesi ile bağdaşmayan bir istisnayı uygulamaya sokmuştur. Böylelikle Fransız yasalarına göre, kamu düzeni açısından ciddi tehdit³³ halinde bir sınır dışı etme vuku bulabilir. Dahası, Fransız mevzuatı yönergenin; “toplumun temel bir çıkarına gerçek, güncel ve yeterince ciddi bir tehdit³⁴ hukuksal formülünü içeren; madde 27.2’sini tanımazdan gelmektedir. Böylelikle, kamu düzenine karşı bir tehdidin

³¹ Yabancıların giriş ve ikameti ile sığınma hakkı kanununun L. 522-1 ve L. 522-2.

³² Yabancıların giriş ve ikameti ile sığınma hakkı kanununun L. 522-1.

³³ L. 522-1.

³⁴ ATAD 27 Ekim 1977, C-30/77, Bouchereau, Rec s. 01999

varlığı, her türlü genel engelleme mesnedini³⁵ hariç tutup yalnızca bireyin kişisel davranışına bağlı olarak değerlendirmeye tabi tutulması zorunludur.

Öyleyse, alakalı maddelerin yönerge ile tam bir uyumsuzluk içerisinde oldukları gözlenmektedir ki bu da Komisyonu, aksi takdirde bir kural ihlali işleminin başlatılması tehdidiyle 2004/38/CE yönergesini tamamında aktarmasını Fransa'dan talep etmeye sürüklemiştir.

Aslında Avrupa mevzuatına göre, saldırgan dilencilik, dilencilüğün sömürülmesi ya da dahası kamu alanının yasa dışı işgali, Romanlara karşı bir sınır dışı etme önlemini haklı göstermek için yeterli değildi. Fransız mevzuatı yalnızca yönerge maddelerini değil, ayrıca Romanların temel haklarını da görmezden gelmekteydi.

3- Temel Bir Özgürlüğün Sınırlanması: Temel Özgürlüklere Hanel Gelmesi Riskleri

Devletler bir temel özgürlüğe muafiyet getirdiklerinde, bu aykırılık temel haklara³⁶ riayet etmek zorundadır. Bir Avrupa vatandaşının sınır dışı edilmesi dolaşım özgürlüğünün ilgasını teşkil eder ki bu, temel haklara uygun düşmek zorundadır.

Etnik aidiyet üzerine kurulu ayrımcılığın yasaklanması, temel haklar arasında özel bir yer tutar. Bu, uluslararası belgeler³⁷ ve Avrupa mevzuatı³⁸ ile oluşturulmuştur. Roma Antlaşması'nın 19. maddesi etnik ayrımcılık ile mücadele etme amacıyla gereken önlemleri alma konusunda yasa koyucuyu yetkilendirir. Yine, Lizbon Antlaşması tarafından uygulamaya sokulan, Roma Antlaşması madde 10 ile Birlik ırk veya etnik köken üzerine dayalı her türlü ayrımcılık ile mücadele etmenin yollarını araştırmaktadır.

Sarih olarak Romanların hedef alınmış olması olgusu, bizim nazarımızda Fransız makamlarının ayrımcı bir tutumunu teşkil etmektedir. Her ne kadar ünlü sirkülerde « Romanlar » teriminin yerini

³⁵ 2008/38/CE yönergesi madde 27.2; s Bonsignore yargı kararında mahkemenin formülü.

³⁶ ATAD, 18 Haziran 1991, C-260/89, ERT, Rec I-02925

³⁷ İrsal ayrımcılığın her türlü şeklinin ortadan kaldırılması hakkında uluslararası sözleşme, madde 14 AIHB, 12 a numaralı protokol AIHB.

³⁸ Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı, Madde 21.1.

daha sonradan « kim olursa olsun işgalciler » almış olsa da, peşinde koşulan amaç yeterince açıktır. Uzaklaştırma önlemleri bireysel olsa dahi, uygulamada AİHM tarafından yasaklanmış olan kolektif sınır dışı etmelere benzemektedir.

Komisyon Fransa'ya karşı, ayrımcı politika nedeniyle bir ihlal işlemi başlatma olasılığını gözden uzak tutmamıştır. Konunun siyasi hassasiyeti ve Fransız makamlarınca en üst düzeyde verilen güvenceler nedeniyle bundan vazgeçmiştir.

15 Haziran 2011'da Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı tarafından yayınlanan « Temel Haklar: 2010'daki Meydan Okumalar ve Gerçekleştirilenler » raporu³⁹, doğrudan veya dolaylı olarak insan haklarının savunulması ile bir «Hukuk Birliği»nin kurulmasını hedefleyen Birlik hukuku kuralları tatbikinin bir bilançosunu çıkarttı. Bu raporun temaları Özgürlükler, Eşitlikler, Yurttaşlık, Adalet idi. Romanların sorunlarına gösterilen duyarlılığı sergilemek için, temel hakların uygulanmasında bir sorun olarak bakılan “Romanların Birlik içerisinde bütünleşmesi”ne özel bir kısım ayrıldı.

Rapor 2010 yılına damgasını vuran yadsınamaz ilerlemeleri sayıp dökerken o kadar da hoşgörülü değildir ve sığınma talep edenlerin yaşam koşulları, geri dönüş yönergelerinin uygulama şartları, sayısal verilerin korunması ve muhafazası ile cinsiyet ya da cinsel tercih nedeniyle ayrımcılık yokluğu konusunda tekrarlanan güçlüklerin altını çizmektedir.

SONUÇ

Ne yazık ki Avrupa'da, AB'ye en son katılanlara karşı giderek daha ayrımcı tutumlar hissedilmektedir. Bu tutumlar, Avrupa toplumlarının gelecekteki siyasi eğilimleri ile daha da kötüleşecektir. Örneğin, gelecek seçimlerde Fransa'da aşırı sağ bir partinin zaferi beklenmektedir. Acaba bu yeni yönelim midir yoksa basit ifadeyle Avrupalılar ciddi anlamda yabancılardan rahatsızlık duymaya mı başlamıştır? AB, kendi var olma sorunlarıyla giderek daha fazla uğraşmaya başlamıştır. Belki de denetimsiz genişlemenin faturasını ödemektedir. Lizbon Anlaşması'nın bu sorunlara çözüm getirip getiremeyeceğini göreceğiz. Ya Türkiye bu

³⁹ Kurum web sitesinden erişilebilir, <http://fra.europa.eu>

konunun veya bu sorunların neresinde yer almaktadır? Türkiye'nin olası bir katılımı aynı sorunları yaratmayacak mıdır?

Son olarak AB hukuk sistemindeki bir tutarsızlığıda belirtmekte fayda görüyoruz. Sistem yabancılara özgürce dolaşma imkanı verirken, yeterli maddi gelirleri olmadığı için onları yerleşme serbestisinden muaf tutmaktadır. Bir başka deyişle gelirlerini artırabilecekleri bir hakka gelirleri olmadığı için erişim vermemektedir. Hep krizlerle kendini yenileyen bir hukuk sistemi olduğu için, bu tutarsızlık bizleri şaşırtmamaktadır. Büyük bir olasılıkla ilerleyen dönemlerde bu sorunsalı da hukuki bir temele oturtan kararlarla karşı karşıya kalacağız. Lakin buradaki en büyük sıkıntı, adaylık sürecinde kendini hukukun en üst mertebesi olarak gören Avrupa Birliği'nin bu kadar hukuk dışı uygulamalarda bulunabilmesidir.

KAYNAKÇA

- Giddens Anthony, Modernliğin Sonuçları, İstanbul, 1998, 178 s.
- Konuralp, Haluk "Fransız Hukukunda Kanun Yolları Arasında İstinafın Yeri", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl: 2001, Cilt: 50, Sayı: 1 (s. 25 - 40).
- Baker, Ulus, Spinoza Kitabı: Ethica'nın Sırrı, <http://korotonomedy.net/kor/index.php?id=21,182,0,0,1,0> (erişim tarihi 28.10.2010)
- Avrupa Tek Senedi, *Official Journal of the European Communities*, L 169. 29.06.1987
- Arnall, Anthony *The European Union and its Court of Justice*, (Oxford: Oxford University Press, 2006).
- Baykal, Sanem 'Reform Antlaşması ve Getirdikleri: Kurumsal Yapı Cercevesinde Genel Bir Değerlendirme', *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, C.7, S.1, 2007, s.19-44.
- Bermann, George, et al, *Cases and Materials on European Union Law*, (American Casebook Series, West Group, 2002).

- Bozkurt, Enver, Ozcan, Mehmet ve Koktas, Arif, *Avrupa Birliği Hukuku*, (Ankara: Asil Yayın Dağıtım, 2006).
- Closa, Carlos 'Citizenship of the Union and Nationality of Member States', *Common Market Law Review*, Cilt.32, 1995, s.487-518.
- Craig, Paul and De Burca, Grainne, *EU Law, Text, Cases and Materials*, (Oxford: Oxford University Press, 2003).
- Epiney, Astrid 'The Scope of Article 12 EC: Some Remarks on the Influence of European Citizenship', *European Law Journal*, Cilt.13, No.5, 2007, s.611-622.
- Hailbronner, Kay 'Union Citizenship and Access to Social Benefits', *Common Market Law Review*, Cilt.42, 2005, s.1245-1267.
- Jacobs, Francis 'Citizenship of the European Union-A Legal Analysis', *European Law Journal*, Cilt.13, No.4, 2007, s.591-610.
- Kokott, Juliane 'EU Citizenship-Citoyens Sans Frontieres', *Durham European Law Institute European Law Lecture*, 2005, s.1-12.
- Lenaerts, Koen *Constitutional Law of the European Union*, (Londra: Sweet and Maxwell, 2005).
- More, Gillian 'The Principle of Equal Treatment', icinde Paul Craig ve Grainne De Burca, (der.), *The Evolution of EU Law*, (Oxford: Oxford University Press, 1999).
- O'Leary, Siofra, *The Evolving Concept of Community Citizenship*, (Londra: Kluwer Law International, 1996).
- Steiner, Josephine, Woods, Lorna and Twigg-Flesner, Christian, *EU Law*, (Oxford: Oxford University Press, 2007).
- 2004/38 sayılı Yönerge,Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesi,L 158. 29 nisan 2004

68/360 sayılı Direktif, Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesi , L257/13. 15 Ekim 1968

1251/70 sayılı Direktif, Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesi , L 142/24. 29 Haziran1970

64/220 sayılı Direktif, Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesi , L56, 04.04.1964. 25 Subat1964

73/148 sayılı Direktif, Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesi, L172, 28.06.1973. 21Mayıs 1973

75/34 sayılı Direktif, Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesi , L, 20.01.1975. 7 Aralık 1974

72/194 Sayılı direktif, Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesi, L 121, 26.05.1972.

90/365 Sayılı direktif, Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesi,L 180, 13.7.1990.

93/96 Sayılı direktif, Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesi, L 317, 18.12.1993

Romanların AB içerisindeki durumları hakkında28 Nisan 2005 tarihli resmi karar

AB içerisindeki Roman kadınlarının durumu hakkında1 Haziran 2006 tarihli resmi karar

Romanlara yönelik olarak bir Avrupa stratejisi hakkında31 Ocak 2008 tarihli resmi karar

İtalya'daki Romanların etnik aidiyet temelinde sayımı hakkında 10 Temmuz 2008 tarihli resmi karar

Romanların toplumsal durumu ve AB içerisinde çalışma piyasasına erişimlerinin iyileştirilmesi hakkında 11 Mart 2009 tarihli resmi karar

Romanlara ilişkin ikinci zirve hakkında 25 Mart 2010 tarihli resmi karar

Romanların ve kişilerin AB içerisinde serbest dolaşımı hakkında 9 Eylül 2010 tarihli resmi karar.

Romanlar genişletilmiş bir AB içerisindeki durumları, İstihdam ve Toplumsal işler GM tarafından sipariş edilen ve yayınlanan araştırma, 2004;

Kurul, Avrupa parlamentosu, Avrupa ekonomik ve toplumsal komitesi ve bölgeler komitesine 7 Nisan 2010 tarihli bildiri. Romanların Avrupa'da toplumsal ve ekonomik bütünleşmesi, COM (2010) 133 son.

Karşılaştırmalı rapor, Romanlar ve gezginlerin AB içerisindeki barınma koşulları, Ekim 2009; EU-MIDIS- raporu azınlıklar ve ayrımcılık hakkında AB incelemesi.

ATAD 27 Ekim 1977, dava 30/77, Bouchereau.

ATAD 26 Şubat 1975, dava 67/74 Bonsignore.

ATAD, 18 Haziran 1991, dava 260/89, ERT.

ATAD, 20 Eylül 2001 , 184/99 Grzelczyk.

ATAD, 1 Şubat 2005 ,dava 138/02 Collins

ATAD, 29 Nisan 2004, dava 482/01 ve dava 493/01, Orfanopoulos ve Oliveri

ATAD 18 Mayıs 1982, dava 115/81 ve 116/81 Adoui ve Cornuaille

AIHM, 13 Kasım 2007, D.H ve a. c/ Çek Cumhuriyeti.

KISALTMALAR

AB	AVRUPA BİRLİĞİ
AT	AVRUPA TOPLULUKLARI
ABA	AVRUPA BİRLİĞİ ANLAŞMASI
ABRG	AVRUPA BİRLİĞİ RESMİ GAZETESİ
AET	AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞU
ATRG	AVRUPA TOPLULUKLARI RESMİ GAZETESİ
AİHB	AVRUPA İNSAN HAKLARI BEYANNAMESİ
AİHM	AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ
ATAD	AVRUPA TOPLULUGU ADALET DİVANI
ABAD	AVRUPA BİRLİĞİ ADALET DİVANI